

Publicaties

Nederlandse Faunistische Mededelingen

In december 1990 verscheen het afsluitende derde deel 1C van 'De larven der Nederlandse Chironomidae', het standaardwerk over deze oecologisch zo belangrijke groep muggen. Het bevat de eerste gepubliceerde kaartjes (182 stuks), die gemaakt zijn met het programma EISMAP. Zie de bijgesloten advertentie.

H. K. M. Moller Pillot & R. F. M. Buskens, 1990. *De larven der Nederlandse Chironomidae (Diptera). Deel C: Autoekologie en verspreiding.* — *Nederlandse Faunistische Mededelingen 1C: 1-87, fig. 1-2, kaart 1-182, tabel 1-5. Prijs f 20,-.*

Het boek is te bestellen bij de bibliotheek van het RMNH (zie laatste pagina). Tot 1 augustus 1991 geldt 25% reductie bij aanschaf van deel 1A, 1B en 1C in één koop: totaal dus voor f 75,-.

Mededelingen EIS-Nederland

Vorige overzicht in Nieuwsbrief 18: 14. Een nummer in deze reeks wordt toegekend aan artikelen die verspreidingsonderzoek aan Nederlandse of Europese ongewervelden betreffen, uitgevoerd in het kader van of volgens de methode EIS. Artikelen waarvoor door het Centraal Bureau werkzaamheden zijn verricht, of kaartjes ter beschikking zijn gesteld dienen altijd van een nummer te worden voorzien. Indien u een manuscript van een nummer wilt laten voorzien, wordt u verzocht een kopie van het manuscript, op het moment dat het gereed is voor publikatie, aan het Centraal Bureau te sturen; u ontvangt het per omgaande retour met het nummer, tenzij we van mening zijn dat het niet in deze reeks past. Auteurs worden verzocht tenminste één, maar bij voorkeur 10 overdrukken aan het Centraal Bureau beschikbaar te stellen. Onkosten daarvoor kunnen vergoed worden.

34. Higler, L. W. G. & G. van der Velde, 1988. *Verspreiding en oecologie van Hirudinea in Nederland.* — In: R. M. M. Roijackers (ed.), *Hydrobiologisch onderzoek in Nederland. Fundamentele en toegepaste aspecten.* — *Publikatie Hydrobiologische Vereniging, Amsterdam, 6: 53-62, fig. 1-6, tabel 1-4.*

Met verspreidingskaartjes van 7 van de 14 soorten bloedzuigers uit ons land en een tabel van het aantal hokken waar alle Nederlandse soorten zijn aangetroffen.

35. Wasscher, M., 1988. *Enige aantekeningen over het voorkomen, de ecologie en het gedrag van de beek schaatsenrijder (Gerris najas).* — *Natura, 85: 166-170, fig. 1-6.* [Nummer mededeling EIS abusievelijk weggelaten]

Gebaseerd op onderzoek rond Winterswijk. Ook de landelijke situatie van de soort wordt besproken, met één verspreidingskaart.

36. Cuppen, J. G. M., 1988. *Deronectes Sharp, verspreiding en habitat in Nederland (Coleoptera: Dytiscidae).* — *Natuurhistorisch Maandblad, 77: 113-115, fig. 1-4.*

Deronectes platynotus wordt voor het eerst uit Nederland gemeld (De Geul, Zuid-Limburg), en de verspreiding van deze soort en *D. latus* weergegeven op EIS kaartjes.

37. Kuijper, W. J., 1988. *Over het vroegere voorkomen van de rivierparelmossel Margaritifera auricularia in Nederland.* — *Basteria, 52: 133-137, fig. 1-3.*

De vondst van prehistorische fragmenten van de Rivierparelmossel in Nederland, maken het aannemelijk dat oudere opgaven van het voorkomen van de parelmossel (*Margaritifera margaritifera*) in ons land, die tot dan toe als onmogelijk verworpen werden, op deze soort betrekking hadden. Met 1 kaart.

38. Uhlig, M. & F. C. F. Sterrenburg, 1990. *Die Gattung Erichsonius Fauvel (Coleoptera, Staphylinidae) in den Niederlanden.* — *Entomologische Blätter, 86: 166-174, 3 kaarten.*

Determinatietabel en verspreidingsgegevens (inc. EIS kaartjes) van de drie inlandse soorten.

39. Tax, M., 1989. *Atlas van de Nederlandse Dagvlinders.* — *Vlinderstichting, Wageningen en Natuurmonumenten, 's-Graveland. 248 pp., kaarten, diagrammen, fig.*

Met deze atlas is het landelijk dagvlinderonderzoek afgesloten. De atlas is de opvolger van Geraedts' voorlopige atlas uit 1986, die besproken werd in Nieuwsbrief 17. Naast inleidende hoofdstukken als: Eisen van dagvlinders aan hun omgeving,

Biotopen en dagvlinders, Veranderingen in de dagvlinderfauna, Oorzaken van de achteruitgang, Bescherming, inrichting en beheer, is het grootste deel van dit boek gewijd aan besprekingen per soort. Alle inheemse soorten krijgen een bespreking over twee pagina's, met twee verspreidingskaartjes: tot en met 1980 en 1981-1986, vliegtijdendiagram, abundantiediagrammen over 5-jarige perioden en van elke soort een zeer fraaie pentekening van P. L. J. Schoenmakers. De tekst geeft informatie over Biotoop, Waardplanten, Vliegtijden, Verspreiding in Europa, Voorkomen in Nederland en adviezen met betrekking tot inrichting en beheer. De slechts enkele malen waargenomen zwervers en dwaalgasten worden kort besproken in een apart hoofdstuk, zonder verspreidingskaartjes. Het boek kost f 55,- (leden Vlinderstichting, Natuurmonumenten f 49,50) en is te koop bij Natuurmonumenten (Noordereinde 60, 1243 JJ 's-Graveland, telefoon 035-62004), de Vlinderstichting en in de boekhandel.

40. Goot, V. S. van der, 1989. *Zweefvliegen*. – Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, veldgids 1: 1-52, fig. 1-124 (deels op 4 kleurenplaten), foto's A-L, kaart A-H.

Dit boekje werd opgenomen als mededeling EIS-NL, omdat vijf eerder gepubliceerde EIS kaartjes van zweefvliegen zijn opgenomen. Het betreft een herziene versie van het in 1986 verschenen 'Zweefvliegen in kleur', en is een eenvoudig, op beginners gericht gidsje. Het boekje kan besteld worden door het overmaken van f 21,00 (voor leden KNNV, jeugdbonden f 14,00) op giro 13028 t.n.v. St. Uitgeverij KNNV, Hoogwoud. Inlichtingen 030-314797.

41. Aukema, B., 1989. *Annotated checklist of Hemiptera-Heteroptera of The Netherlands*. – Tijdschrift voor Entomologie 132: 1-104, figs. 1-120, tab. 1.

Een geheel herziene naamlijst (tekst in het engels) van de Nederlandse wantsen, 586 soorten in totaal. De naamlijst geeft naast de systematische indeling, de aanwezigheid in de 12 provincies. Van vele bijzondere soorten worden vervolgens gedetailleerde gegevens over het Nederlandse materiaal gegeven en van 119 soorten een verspreidingskaartje. Er worden geen synoniemen genoemd in de hoofdljst, maar er is voor gekozen om de sinds Reclaire veranderde namen in een aparte tabel te vermelden. De naamlijst is als overdruk te bestellen bij de Bibliotheek van de Nederlandse Entomologische Vereniging, Plantage Middenlaan 64, 1018 DH Amsterdam, prijs f 19,- (voor leden NEV f 15,-).

42. Beenen, R., 1990. *Galeruca pomonae* (Scopoli), een in Nederland zeer bedreigde diersoort (Coleoptera, Chrysomelidae). – Natuurhistorisch Maandblad, 79: 276-278, fig. 1-4.

Galeruca pomonae is een bladkever die voor 1920 wijd verspreid was in Nederland, maar sedert 1950 alleen nog maar in Zuid-Limburg is waargenomen. Na 1980 is de soort nog slechts van twee plaatsen in één 10 x 10 km hok bekend. De achteruitgang, waarvan de oorzaken bediscussieerd worden, wordt geïllustreerd aan de hand van drie kaartjes.

43. Aukema, B. & J. H. Woudstra, 1990. *Megalonotus emarginatus* in Nederland (Heteroptera: Lygaeidae). – Entomologische Berichten, Amsterdam, 50: 46-48, fig. 1-3.

Met verspreidingskaartjes van drie *Megalonotus* soorten.

44. Goot, V. S. van der, 1990. *Overzicht van het geslacht Hybos in Nederland* (Diptera: Hybotidae). – Entomologische

gische Berichten, Amsterdam, 50: 49-51, fig. 1-3.

Met verspreidingskaartjes van de drie Nederlandse soorten.

45. Kleukers, R. M. J. C., 1990. *Kartering van de Nederlandse Orthoptera (sprinkhanen en krekels)*. – Entomologische Berichten, Amsterdam, 50: 73-75, fig. 1.

Dit stukje is een oproep tot medewerking aan het sprinkhanen project, zie ook elders in dit nummer.

48. Goot, V. S. van der, 1990. *Twee in Nederland vermoedelijk bedreigde dansvliegen: Syndyas nigripes en Syneches muscarius* (Diptera: Hybotidae). – Entomologische Berichten, Amsterdam, 50: 139-140, fig. 1.

Beide soorten zijn sinds 1950 niet meer uit ons land vermeld. Eén kaartje. Samen met no. 44 zijn nu alle Nederlandse Hybotidae gekarteerd.

49. Kleukers, R. M. J. C., 1990. *Voortgang van het karteringsproject 'De sprinkhanen en krekels van Nederland'*. – Nieuwsbrief Saltabel, 3: 12-14, fig. 1-4.

50. Kleukers, R. M. J. C., 1990. *Het voorkomen van Metrioptera roeselii in Zeeland*. – Nieuwsbrief Saltabel, 3: 18-22, fig. 1-5.

Beide artikelen betreffen het sprinkhanenproject, zie elders in dit nummer.

51. Burggraaf-van Nierop, Y. D. & C. van Achterberg, 1990. *De Cephidae en Argidae van Nederland* (Hymenoptera). – Zoologische Bijdragen, Leiden, 39: 1-66, fig. 1-172.

Dit boekje behandelt determinatie en verspreiding van de 14 Nederlandse Cephidae en de 18 Argidae, behorend tot de blad-, halm- en houtwespen (Symphyta). Het boekje kost f 22,50 en is te verkrijgen bij Universal Book Services, Warmonderweg 80, 2341 KZ Oegstgeest.

52. Kleukers, R. M. J. C., 1990 [1991]. *Onderzoek naar het voorkomen van de veenmol (Gryllotalpa gryllotalpa) in Nederland*. – Nieuwsbrief Saltabel, 4: 7-8, 1 fig.

Het artikel geeft het resultaat van oproepen in huis-aan-huis krantjes en vakbladen in streken waar van oudsher de veenmol voorkwam. Het grote aantal reacties geeft aan dat zulke oproepen in bijzondere gevallen zinvol kunnen zijn. De conclusie is dat de veenmol nog op veel plaatsen algemeen voorkomt.

Andere EIS publikaties

- Kleukers, R. M. J. C., 1990. *Handleiding voor het project 'De Sprinkhanen en Krekels van Nederland'. Voorlopige editie*. – Stichting European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden. 33 pp.

De handleiding voor het sprinkhanen project werd in 1990 in een voorlopige (gecopieerde) editie aan alle medewerkers toegezonden. In 1991 zal een herziene, definitieve versie in gedrukte vorm verschijnen, die ook gratis aan medewerkers zal worden toegezonden. Anderen kunnen deze handleiding kopen.

- Wasscher, M. T., 1990. *Libellen in de provincie Utrecht, met enige aanbevelingen voor natuurbeheer, ecologische infrastructuur en beleid*. – European Invertebrate Survey, Leiden [intern rapport]. 28 pp.

Dit rapport werd gemaakt in opdracht van de provincie Utrecht. Het rapport is niet beschikbaar voor verspreiding, maar kan worden ingezien bij EIS en in de bibliotheek van het museum.

Nieuw tijdschrift

Nieuwsbrief Saltabel, Nieuwsbrief van de Sprinkhanenwerkgroep van de Benelux. [Lettre de Contact du Groupe d'études des Orthoptères du Benelux. ISSN 0777-0154. Uitgever: Hendrik Devriese, Wemmel, België.

No. 1, juli 1989, 5 pp. [aankondiging Belgische Sprinkhanenwerkgroep]

No. 2, december 1989 [verschenen in januari 1990], 46 pp.

No. 3, oktober 1990, 29 pp.

No. 4, december 1990 [verschenen in januari 1991], 16 pp.

Deze nieuwsbrief, gestart als nieuwsbrief van de belgische werkgroep (de naam saltabel staat voor *Saltatoria Belgica*), is inmiddels uitgegroeid tot contactblad van de sprinkhanenonderzoekers in de Benelux, en wordt nu grotendeels in Nederland geproduceerd. De nieuwsbrief bevat samenvattingen van de jaarlijkse Orthoptera symposia, interessante waarnemingen, artikelen betreffend oecologisch en verspreidingsonderzoek. Zie ook hierboven bij de mededelingen EIS-Nederland. Men kan zich abonneren door f 6,- over te maken op giro 4862366 t.n.v. Jan Wieringa, Wageningen, onder vermelding van 'Saltabel' en naam en adres.

Overige publikaties

Anonymys, 1988. Namenregister kaartserie 1:50.000 (M733) (Gazetteer to series M733). – Topografische Dienst, Emmen, The Netherlands. ix + 177 pp.

Anonymys, 1989. Namenregister Topografische kaart van Nederland. Schaal 1:50.000. – Topografische Dienst, Emmen, The Netherlands. ix + 177 pp. [fotocopie]

Beide registers bevatten alle namen die op de huidige editie van de topografische kaart 1:50.000 voorkomen, in totaal zo'n 40.000 namen. Het verschil betreft de coördinaten: het eerste, in druk uitgevoerde boek bevat UTM-coördinaten, het tweede, alleen als fotocopie leverbare boek, de Rijksdriehoekskoördinaten (Amersfoortcoördinaten). Van elke plaats of veldnaam worden vermeld: Naam, Code (wat voor een soort object het betreft: gebouw, bewoonde plaats, rivier, etc.), geografische coördinaten nauwkeurig tot op de seconde, UTM/RD coördinaten tot op 50 m nauwkeurig, administratieve code (provincie of land) en bladnummer staffkaart. De nauwkeurigheid van de coördinaten betreft natuurlijk alleen het centrum van het object, een nauwkeurigheid van 50 m is bij de aanduiding Amsterdam (FU29400425) op zich niet erg zinvol. Bij langgerekte objecten (rivieren, etc.) worden de coördinaten gegeven van de plaats waar de eerste letter van de naam gedrukt staat. De lijsten kosten elk f 100,-, en zijn te bestellen bij de Topografische Dienst, Bendienplein 5, 7815 SM Emmen, telefoon 05910-96219 (afdeling KPA). Ze zijn ook leverbaar als digitaal bestand, maar kosten dan vele duizenden guldens. De bibliotheek van het museum bezit beide lijsten, en EIS beschikt over de UTM lijst en het digitale bestand met beide coördinaatsystemen.

Aukema, B. & J. H. Woudstra, 1989. Wantzen van de Nederlandse Waddeneilanden (Hemiptera: Heteroptera). – Entomologische Berichten, Amsterdam, 49: 121-132, fig. 1, 2, tabel 1, 2.

Beenen, R., 1988. Het genus Timarcha in Nederland (Coleoptera: Chrysomelidae). – Entomologische Berichten, Amsterdam, 48: 153-158, fig. 1-5.

Een overzicht van de verspreiding van de drie Nederlandse soorten van het genus *Timarcha*, met EIS kaartjes. Een resultaat van de EIS werkgroep Chrysomelidae, door een vergissing niet voorzien van een nummer 'mededeling EIS'.

Delfos, M. J., 1987. Zweefvliegen van de Nederlandse Waddeneilanden (Diptera: Syrphidae). – Zoologische Bijdragen, Leiden, 37: 1-46.

Een faunistisch overzicht, geen kaartjes. In een appendix worden van een groot aantal vindplaatsen de UTM-coördinaten (1 x 1 km) gegeven.

Delfos, M. J. & J. van der Voorn, 1989. Inventarisatieonderzoek van het landgoed Linschoten. – Rijksmuseum van Natuurlijke Historie, intern rapport. 67 pp, ongenummerde fotoplaten.

Delfos, M. J., P. J. van Helsdingen, Ph. Pronk, I. J. Smit & R. de Vries, 1990. Inventarisatie-onderzoek in het Rijk van Nijmegen. – Rijksmuseum van Natuurlijke Historie, intern rapport. 69 pp, ongenummerde fotoplaten.

Beide interne rapporten geven resultaten van het faunistisch onderzoek dat door het RMNH wordt uitgevoerd, en betreffen vooral groepen van de Diptera en Hymenoptera. De rapporten zijn in te zien of te lenen bij de bibliotheek van het RMNH.

Heijerman, Th., C. J. H. Booij & K. Alders, 1989. De onderbemonstering van de Nederlandse loopkeverfauna (Coleoptera: Carabidae). – Entomologische Berichten, Amsterdam, 49: 161-167, fig. 1-9.

De auteurs bediscussieren de bruikbaarheid van karteringsgegevens, zoals die bij EIS-projecten worden verzameld, en zetten enkele kritische kanttekeningen bij de waarde van de verspreidingskaarten.

Keulen, S., 1989. Een bijdrage tot de kennis van de mollusken van het Centraal Plateau. – [intern rapport, uitgave en plaats niet vermeld] 68 pp.

Voor dit rapport, betreffende het Centraal Plateau in Zuid-Limburg (tussen Meerssen, Valkenburg, Voerendaal, Hoensbroek en Beek), werden naast vele nieuwe veldgegevens, ook de EIS-bestanden geraadpleegd.

Meijden, R. van der, C. L. Plate & E. J. Weeda, 1989. Atlas van de Nederlandse Flora 3. Minder zeldzame en algemene soorten. – Rijksherbarium/Hortus Botanicus, Leiden en CBS, Voorburg/Heerlen. 264 pp.

Het afsluitende derde deel van deze serie behandelt de gewone soorten op een iets afwijkende manier van de vorige twee delen: in de eerste plaats kaartjes, en slechts weinig verklarende tekst. Naast de pure atlas bevat het boek twee algemene hoofdstukken: 'Statistische gegevens en herziene klasse-indeling voor de zeldzaamheidsbepaling' en 'Toepassingen van atlasverspreidingsgegevens: ecotoop(groep)kaarten'.

Oosterbaan, A. F. F., 1989. Veranderingen in de Hollandse kustfauna. Een beschrijving van de veranderende fauna voor de kust van Hoek van Holland tot Den Helder, over de periode 1931-1985. – Wetenschappelijke mededeling KNNV 193: 1-60, fig. 1-32, lijntekeningen.

Voor dit boekje zijn o.a. gegevens uit de EIS-databank (betreffende mollusken) gebruikt.

Swaay, C. A. M. van, 1990. An assessment of the changes in butterfly abundance in the Netherlands during the 20th century. – *Biological Conservation*, 52: 287-302, fig. 1-4.

Gebaseerd op de gegevens van het landelijk dagvlinderonderzoek.

Turin, H., 1990. Naamlijst voor de Nederlandse loopkevers (Coleoptera: Carabidae). – *Entomologische Berichten*, Amsterdam, 50: 61-72.

Wasscher, M. T., 1990. Lijst van bedreigde en uitgestorven libellesoorten in Nederland (Odonata). – *Entomologische Berichten*, Amsterdam, 50: 77-80.

Buitenlandse publikaties

België

Devriese, H., 1988. *Saltatoria Belgica*, voorlopige verspreidingsatlas vande sprinkhanen en krekels van België. – Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, 89 pp., 53 kaarten, fenologiediagrammen.

Dit boekwerk geeft een overzicht van de verspreiding en fenologie van de Belgische Orthoptera, voornamelijk gebaseerd op literatuur- en collectie waarnemingen. Met vele verspreidingskaarten. Te verkrijgen bij het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Vautierstraat 29, B-1040 Brussel.

Goethem, J. L. van, 1987. *Nieuwe naamlijst met aantekeningen van de recente niet-mariene weekdieren van België*. – Studiedocumenten Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, 44: 1-65.

Deze uitgebreide lijst is eveneens te verkrijgen bij het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen voor de prijs van BEF 90 plus BEF 30 voor porto. In 1988 verscheen ook een franstalige editie als studiedokument 53.

Magis, N., 1988. *Mise à jour du catalogue des Pamphilidae observés en Belgique et dans les régions limitrophes (Hyménoptères: Symphytes)*. – *Notes fauniques de Gembloux* 16:1-48, fig. 1-2, cartes 2084-2116.

Wouters, K. & L. Baert (red.), 1989. *Invertebraten van België. Verhandelingen van het symposium "Invertebraten van België"*, Brussel 25-26 nov. 1988. – Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Brussel. 468 pp. ISBN 90-73242-0101.

Dit boek bevat een groot aantal lezenswaardige artikelen betreffende het 'EIS-werk' in België, met o.a. veel verspreidingskaarten.

Frankrijk

Beaufort, F. de & H. Maurin, 1989. *Utilisation des inventaires d'invertébrés pour l'identification et la surveillance d'espaces de grand intérêt faunistique*. – *Inventaires de faune et de flore*, 53: 1-275.

Dit deel bevat de tekst van voordrachten, gehouden op het internationale EIS symposium in Parijs, 1987. De voordrachten gaan niet alleen over Frankrijk, maar o.a. ook over Noorwegen, Zwitserland, België, Groot-Brittannië, Spanje, etc. Meeste artikelen in het Frans, enkele in het Engels.

Essyan, R., 1990. *Contribution lépidoptérique à la Cartographie des Invertébrés Européens (C. I. E.) XVII. La cartographie des Satyrines de France (Erebia non compris) (Lep. Nymphalidae Satyrinae)*. – *Alexanor*, 16: 291-328, 37 kaarten.

Willien, P., 1990. *Contribution lépidoptérique à la Cartographie des Invertébrés Européens (C. I. E.) XVI. Le genre Erebia (Lépidoptères Nymphalidae Satyrinae)*. – *Alexanor*, 16: 259-290, 37 kaarten.

Deze twee artikelen, die gezamenlijk een nummer van het tijdschrift *Alexanor* (Tome 16, fasc. 5) vormen, behandelen alle franse Satyrinae (zandoogjes). Van alle soorten worden verspreidingskaarten gegeven met UTM grid, de meeste op 10 x 10 km, voor enkele soorten op 50 x 50 km. *Alexanor* is verkrijgbaar bij: *Alexanor*, 45, Rue de Buffon, F-75005 Paris, Frankrijk.

Groot-Brittannië

Marshall, J. A. & E. C. M. Haes, 1988. *Grasshoppers and allied insects of Great Britain and Ireland*. – *Martins: Harley Books*. 252 p.

De biologie en verspreiding van de Orthoptera van Groot-Brittannië (incl. de kanaaleilanden) en Ierland wordt behandeld. Tevens zijn hoofdstukken opgenomen over o.a. nomenclatuur, bescherming en historische veranderingen in de Britse Orthoptera-fauna. Voor alle soorten zijn twee kaarten opgenomen: één kaart met de aanwezigheid per graafschap en één kaart op basis van 10x10 km-hokken.

Europa

Tol, J. van & M. J. Verdonk, 1988. *The protection of dragonflies (Odonata) and their biotopes*. – *Nature and environment series*, 38: 1-181, kaarten. Council of Europe, Strasbourg. ISBN 92-871-1530-3.

Dit boek bespreekt de in Europa bedreigde soorten libellen. Van elke soort worden de volgende gegevens opgegeven: Habitat, verspreiding, status in alle Europese landen (gesplitst in member, non-member), bedreigingen, bescherming, opmerkingen en referenties. De verspreiding van een aantal soorten wordt tevens gegeven als areaalkaart. Het boek is het resultaat van een project, dat het Centraal Bureau EIS-Nederland in opdracht van en met subsidie van de Raad van Europa heeft uitgevoerd. Dit rapport heeft reeds als belangrijke bron gediend bij beleidsbeslissingen van de Raad van Europa, aangaande de bescherming van libellen in Europa, zoals o.a. de lijsten te beschermen soorten volgens de Bern conventie. Ook in het Frans verschenen. Beide edities zijn te verkrijgen bij: Librairie Berger-Levrault, 23, Place Broglie, F-67081 Strasbourg Cedex, of bij: La Librairie européenne S. A., 244, rue de la Loi, B-1040, Brussel.

Erik van Nieukerken & Roy Kleukers